

Izhaja vsak ponedeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četr-
tletje 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
dopolne naročnine se
ne osiramo.
Odgovorni urednik:
RIHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 36.

V Gorici v ponedeljek 7. maja 1923.

Letnik VI.

Nefrankirane pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovo-
ru in se plačajo vnaprej.
List izdaja konzorcijsko
"GORIŠKA STRAŽA".
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Največji organizator.

Današnje poročilo iz Kmetško-de-
lavske zveze je zelo poučno za naše
ljudstvo. Iz njega vidimo, kako se
ogroženi stan vinorejcev hitrih ko-
rakov organizira, da se reši preteče
pogube. Kmetje vedo, da ne bo hi-
trih uspehov, a kljub temu se orga-
nizirajo. Zaprt je izvoz na Češko, za-
prt izvoz v Avstrijo, zaprt v Jugo-
slavijo, zaprt v Nemčijo, zaprt v
Francijo, zaprt v Švico in ni upanja,
da se odpre. Kljub temu se kmetje
organizirajo. Kaj jih žene v or-
ganizacijo? Boda in nadloga, skrb
in stiska. Boda je največji organi-
zator sveta. Kadar se človeku dobro
godi, ne mara organizacije, biti hoče
sam zase. To je bila vselej nesrečna
stran našega ljudstva. Šele v časih
gospodarske stiske so se naši kme-
tje organizirali.

Sledite zgledu!

Dobro in pametno je, da ljudstvo
gleda naprej in se organizira rado-
voljno iz lastnega nagiba. Danes so
na vrsti vinorejci, jutri živinorejci,
pojutrišnjem drugi. Ljudstvo orga-
niziraj se ob času, to je velika mi-
sel poročila Kmetške zveze. Poši-
ljamo poziv živinorejcem in pričra-
kujemo, da slišijo klic časa. Tudi
vam se bliža gospodarska kriza s
hitrimi koraki. V Trstu je položila
že svojo nogo največja italijanska
mlekarska zveza, ki pobija vsako
konkurenco posameznikov. Ne mi-
slite, da se ustavi v Trstu! Njena
pot gre proti Gorici in Postojni. Na-
še mlekarstvo je v nevarnosti. Or-
ganiziraj se ob času, da se ne boš
kesal.

Organizacija na levo in desno.
navzgor in navzdol, v vseh panogah
in strokah in v vsem ljudstvu je
naš cilj.

Borba za lastno zemljo!

Prisli smo do tega, da se borimo
že na lastni zemlji za obstanek. Ni-
smo več gospodarji domačih trgov.
Kaj bo z nami, če se te zgubimo?
Zdravimo se o pravem času in or-
ganizirajmo se! Ne zadostuje več
organizacija producentov, če ti uha-
jajo iz rok slovenski konsumenti.
Organizacija konsuma je morda
največja naloga našega narodnega
gospodarstva. To je druga velika
misel poročila Kmetške zveze.

Nikdar ne bomo gospodarji svoje
zemlje, nikdar gospodarji lastnega
naroda, če ne organiziramo vseh slo-
venskih producentov in konsumen-
tov.

To je visoki cilj, za katerim
stremimo!

Širite Naročajte
Berite
„Goriško Stražo“.

Kaj se godi po svetu?

Kljub vsem nasilstvom, ki jih izvr-
šuje Francija nad Nemci dan za
dnem v zasedenem ozemlju, je nemi-
ška vlada ponudila roko Francozom.
Sporočila je vsem državam antante
pogoje za mir in sporazum. Nemčija
je pripravljena plačati Franciji 30
tisoč milijonov zlata do leta 1931. Da
se ta denar res izplača, ima Francija
hipoteko nad vsem državnim pre-
moženjem in nad vsem državnimi
dohodki Nemčije. Francija postane
torej nekak kurator in jerob nemške
države. Toda Nemčija gre še dalje v
svoji popustljivosti: pripravljena je
izdati poseben zakon, s katerim prisli-
li industrijske podjetnike, da jamčijo
s svojim privatnim premoženjem za
plačilo tega zlatega dolga. Torej ne
le država, temveč tudi nemški zaseb-
niki se podvržejo kuratelji Francije.
Nikdar se v novejši politični zgodovini
ni zgodilo kaj podobnega.

Nemčija zahteva pa s svoje strani
le eno: Francozi naj umaknejo svoje
čete iz nemškega ozemlja, izpraznijo
naj torej Porurje. To, kar so Franco-
zi Nemcem ukradli, naj jim vrnejo.

Oholi zmagovalci.

Ponudbe nemške vlade so Francozi
objestno zavrnili, češ da so nespree-
jemljive. Nemci jim nudijo premalo
denarja in tudi jamstva niso zadostna.
Ali hočejo Francozi sleči Nemčijo do
nakega? Ali jim taki ogromni kupi
zlata še ne zadostujejo? Francozi ne
marajo miru, ker upajo še zmirom,
da potisnejo Nemce na kolena in jih
potem popolnoma oropajo. Ves svet se
itak čudi, da kljubuje Nemčija že tri
mesece silnim napadom. Poudariti
moramo namreč še enkrat, da je Po-
rurje glavni stebel gospodarskega ži-
vljenja Nemčije. Industrija ruske
dežele je nesla nemško ime v vse de-
le sveta in dvignila Nemčijo med
prve države naše dobe. Danes je ta
dežela Nemcem iztrgana. S tem je
zgubila Nemčija 87 od sto železa,
nad polovico premoga in skoro vse
surovine za kemično industrijo. Ne-
stele tovarne obširne države so živele
od ruskega premoga in železa in so
sedaj že 3 mesece odrezane od vsake-
ga dovoza. Nemci so že prej slutili
francoski napad in zato so napolnili
svoja skladišča do vrha z ruskimi
blagom. Tudi na to vojno so se bili
Nemci pripravili. Francoski pohod
jih torej ni iznenadil.

Se bodo morali vdati?

Toda zasedba Porurja traja pre-
dolgo. Prva dva meseca so Nemci
živeli od nakopičenih surovin in le
deloma so uvažali premog in železo
iz tujine. Danes so pa shranjeno blago
že porabili in če hočejo vzdržati
svoje tovarne, morajo plačati v ame-
riških dolarjih in angleških pfundih
sleher kvintal premoga in železa.
V slabi nemški valuti pomeni to
miljarde. Stroški za industrijo po-
stajajo ogromni, cene izdelkov so se
neznansko podražile. Nemški fabri-
kati, ki so bili doslej zelo dober kup-
in pobijali na svetovnih trgih konku-
renco skoro vseh držav, so postali ta-
ko dragi, da so naročila močno padla.
Saj so danes celo angleški izdelki ce-
nejši od nemških. Trgovci ne naro-
čujejo več v Nemčiji, temveč drugod.
In tako morajo nemški podjetniki
zapirati svoje tovarne, plavži ugašajo.
Izdjedelnice počivajo. Ravno kar čita-

mo n. pr. v časopisju, da so prisle
znamenite tovarne Sollingen, kjer se
izdelujejo svetovno znani noži in
škarje, ob vsa naročila iz tujine. Na-
dalje so izgubile skoro vse kemične
tovarne svoje svetovne trge. Posledice
za nemško industrijo so nepračun-
ljive. V Nemčiji narašča armada
brezposelnih, velika država zgublja
svoje dohodke in ne more več preživ-
ljati svojega prebivalstva.

Hujše kakor v svetovni vojni.

Niti blokada svetovne vojne ni škodovala toliko Nemčiji kakor zasedba
ruske dežele. Francozi se tega dobro
zavedajo in zato tolčejo brez pre-
stanka po Nemcih in nočejo nehati za
nobeno ceno. Nemške ponudbe so
ošabno odbili, ker jih motijo v nji-
hovih načrtih. Njihov cilj je le eden:
Nemčijo je treba vreči v blato, da
vzdigne roke in prosi milosti. Do danes
se je Nemčija držala trdno in je
kljub trpljenju zmagala vse težave.
Nemci niso le krepko odbijali navala
francoskega imperializma, temveč so
prešli celo k napadu. Življenska sila
nemškega naroda se je izkazala v po-
nosnem sijaju. Kar so Nemci dosegli
v svetovni vojni na bojiščih, je na-
njšega pomena kakor gospodarski
boj, ki ga vodijo v Porurju. Se en-
krat so Nemci dokazali svetu, da so
velik narod kakor malo takih. Toda
veliko vprašanje je, če bodo v orjaš-
kem boju zmagali. Ali ne opazamo
že znake pešanja? Bodo-li Nemci kos
gospodarski krizi, ki jih pretresa? Se
bodo Franciji vsali ali prestali zma-
govito tudi to preizkušnjo?

Od teh vprašanj je odvisna bo-
dočnost Nemčije in sreča njenega
prebivalstva.

Kaj pa v Belgradu?

Jugoslavija ima novo vlado. Pašić
drži zopet ključ v rokah Mož, ki je šel
že skozi tisoč viharjev, je vaju vlad-
danju, toda redko kedaj je stal pred
tako velikimi nalogami. Njegova
stranka je neomejena vladarica drža-
ve, celokupna vlada je sestavljena iz
sanih radikalcev, toda Pašić se sam
zaveda, da to ni odločilnega pomena.
Kajti njegova vlada je odvisna v vsem
od sporazuma s Hrvati in Slovenci.
Glavno delo Pašića torej šele čaka.
Danes je vse v prehodnem stanju.
Radič, dr. Korošec in Muslimani ča-
kajo na pogajanja in potem se bodo
še odločili. Trenutno obstaja med
Pašićem in avtonomističnimi stranka-
mi tih sporazum, ki se je izkazal brž
ob otvoritvi parlamenta. Korošec in
Muslimani so glasovali namreč za
vlado proti demokratom in zemljorad-
nikom. Izkazalo se je, da so radi-
kalci zmenjeni z avtonomisti in da
tvorijo z njimi parlamentarno enoto.

Bo ali ne bo?

Koliko časa bo trajal ta tihi spora-
zum? Ali nastane iz njega skupna
vlada? To je edvisno pogajanje, ki se
morajo pričeti z Radičem in Koro-
šcem. Pašić bo gotovo poskusil s po-
gajanjem, kajti centralizem se ni dobro
izkazal v Jugoslaviji. O tem govore
številke, ki sta jih dosegla Radičeva
kmečka in Slovenska ljudska stran-
ka pri volitvah. Ako se centralizem ne
odpravi, bodo pri prihodnjih volitvah
Radičevi glasovi še bolj narasli in ni
izključeno, da postane njegova stran-

ka prva v državi. To je Pašić razu-
mel in zato se je odločil za pogajanja.
Ze strankarska sebičnost ga sili na to
pot. Ali se njegov poskus posreči,
ne vemo. Zelo mnogo je odvisno od
Radiča, ki ne sme prenapeti svojih
zahtev. Ako ne odneha od republike,
se utegne vse izjaloviti. Pašić sam pa
mora pristati na pošteno avtonomijo,
ki naj omogoči Radiču vsaj delno
izpolnitev njegovega programa. Radič
bi se sicer ne mogel zagovarjati
pred svojimi volilci, katerim je dolzan
držati besedo. Na obeh straneh je tre-
ba torej popuščanja in dobre volje.
Od tega in pa od inteligence vodi-
teljev je odvisen uspeh pogajanj. V
prihodnjih mesecih se odloči bodoči
razvoj Jugoslavije. Zgodovinski po-
men pogajanj je torej velikanski in
upamo, da se srečno izteče.

Kako je pri nas?

Razmerje med ljudstvom in fašisti je
stopilo trenutno v ozadje in vsa po-
zornost so je obrnili na nostranjo
dogodke v fašistovski stranki sami.
Časopisje vse države se bavi že te-
den dni z navzkrižji, ki so se pojavi-
la v vladajoči stranki. Najvažnejši
dogodek je odstop fašistovskega pod-
ministra De Vecchija.

Kakor znano je De Vecchi imel pred
kratkim govor v Torinu, v katerem je
ostro napadel nefašiste in rekel med
drugim sledeče: Ako hočemo imeti v
Italiji red, moramo proglasiti za pol-
ure obsedno stanje in strojnice mo-
rajo prasketati par minut. Te besede
iz ust vladnega moža so napravile
seveda velik vtis in vsakdo se je vpra-
ševal, če se ne kaže morda v njih
program Mussolinijeve vlade.

Mussolini ni mogel h govoru mol-
čati, kajti s tem bi ga bil odobraval.
Odločil se je, da odslovi De Vecchija
iz vlade. S tem je dokazal, da je v
svojih sklepih odločen in da gre
stavem do dna.

Čistijo vrste!

Odstop De Vecchija je važen dogo-
dek, toda ravno tako važni so spori,
ki so nastali v različnih pokrajinah
med fašisti. Vršijo se mnogi dvoboji
med poslanci in ponekod je vodstvo
razpustilo odseke fašistovske stranke.
Skoro v vseh slučajih gre za osebne
spore in za nepokoščno do stran-
karske discipline. Mussolini je nevo-
ljen in vodstvo stranke se je vrglo na
čiščenje organizacij. Pri vladni
stranki je to potrebno, kajti kako naj
vlada veliko državo in strahuje na-
sprotnike, če suma ni edina in disciplinirana? Pričakujemo, da poseže
Mussolini odločno vmes, ker gre pač
za njegovo lastno stranko, brez kate-
re ne more vladati. Stranka je njego-
va edina opora, je izvor vse njegove
moči in temelj njegove bodočnosti.

Za črtanje davkov.

Kakor znano, je vlada odredila, da
se v Istri brišejo vsi zastani davki
od 1914-1918. Poslanec Dr. Podgor-
nik in Šek sta takoj poslala na mi-
nistrskega predsednika in na finan-
čnega ministra brzojavko, v kateri
poudarjata, da bi bilo skrajno kri-
vično, ako bi se črtali davki Istra-
nom, ne da bi se istočasno črtali
tudi Goričanom, ki so med vojno
več trpeli, kakor Istrani. Tako je
prav!

DNEVNE VESTI.

Mussolini proti motilecem procesij

Zadnje smo poročali, da so začeli fašisti ponekde napadati verske procesije in prepepati duhovnike. Mussolini se s takim surovim postopanjem ne strinja in zato je poslal vsem prefektom Italije strogo okrožnico, v katerih jih opominja, da morajo štiti proti vsakomur svobodo cerkvenih obhodov. Nihče se ne sme predrzniti, da bi motilec svoje življenje ljudstva. Duhovniki morajo biti brezpogojno spoštovani. Zeleti bi bilo, da se fašisti drže ukazov svojega voditelja.

Giornale di Udine in slovenske šole.

Učiteljski list je priobčil 20. aprila članek o naših ljudskih šolah in poudaril, da imajo Slovenci pravi, so do pouka v materinem jeziku. Učili pa se bodo Slovenci tudi italijanski, ker je to v njih lastno korist. Na ta članek je odgovoril gospod F. C. v Giornale di Udine in izjavil, da se v bistvu strinja s temi zahtevami. Iz številnih razlogov vzgoje in pravičnosti je treba priznati, da se mora ljudskošolski pouk vseliti v materinem jeziku. Istočasno pa je treba urediti v interesu učencev samih, da se prične že v prvih letih učenje italijanskega jezika, tako da bo učenec ob izstopu iz ljudske šole poznal jezik države in mogel brez težave nadaljevati svoje nauke ali se pa posluževati italijanskega jezika povsod, kjer mu bo to potrebno.

S tem načelom se strinjamo. Glavno pa je, da se pravično izvede in se pri tem brezpogojno in resnično spoštuje slovenski jezik.

Vojne knjižice za šolarje.

Mussolini je ukazal naučnemu ministru naj sestavi sporazumno z vojnim ministrom več »vojnih knjižic« za ljudske in srednje šole. Namen teh knjižic je sledeči: vstiliti je treba v duha mladine spoznanje, kakšne napore je napravila Italija v svetovni vojni za svojo svobodo in da je dosegla zopet svoje naravne meje.

Ponovni dvoboji.

s katerimi skušajo fašisti reševati užaljeno čast, so dali povod generalu De Bonis, ki je poglavar vse policije, da je posvaril fašiste pred dvoboji, češ da se le preveč penavljajo.

Časopis žgejo.

V četrtak so fašistovski železni čarji s žgali vse številke milanskega »Corriere della Sera«, ki so bile namenjene v Ravenna in okolico. To so storili, ker je list priobčil nekaj člankov proti fašistom.

Stara zaobljuba.

Leta 1599 je v videmski deželi razsajala strašna kuga. Meščani so obljubili zgraditi cerkev v čast Mater božji, če pencha kuga. Bolezen je prešla in Videmci so bes do držali sezidali cerkev »Madonna delle grazie« in vsako leto ponovi zaobljubo ogromna množica na spominski dan, t. j. prvo nedeljo v majniku. Ta slovesnost se je izvršila tudi včeraj ob velikanski udeležbi meščanov iz vseh slojev.

Stoletnica Postojnske jame.

O binokostih bo sto let, odkar se je posrečila pogumnim raziskovalcem prodrati v neizmerne podzemeljske prostore, ki se razprostirajo nad 20 km. na vse strani pod postojnskim grčem.

Da se čim slovesneje proslavi stoletnica odkritja bajne Postojnske jame, ki je po svojih raznovrstnih krasotah najljepša na svetu, najbolj znana pri vseh narodih, priredi jamska uprava na binokostno nedeljo v jami veliko ljudsko veselico.

Ta dan bodo vozili posebni vlaki za polovično ceno v Postojno. In sicer iz Gorice, Trsta, Pulja, Vidma, Benetk, Reke in vseh postaj, ki leže na teh progah.

Tolažilna vest.

Od deželnega odbora smo zvedeli, da je gosp. komisar dr. Nencetti vnčil odlok izrednega deželnega komisarja dr. Pascolija, s katerim je bil prepovedal slovenski pouk na deželni gluhonemnici. Pred meseci je vložilo Politično društvo »Edinost« v Gorici ogorčen protest proti temu odloku pri naučnem ministru v Rimu. Usmilili so se vsaj naših gluhonemnih otrok. Kdaj postanejo glede drugega šolstva pravični?

Uspeh norca.

Fašistovski poslanec Albanese je napadel, kakor znano, fašistovsko, vlado in ji očital, da je spremenila Istro v najnovejšo kolonijo Italije. Zato so ga proglasili za norca in moral je v Rim, da se zagovarja pred Mussolinijem. Vsi so pravili, da je mož zgubljen. Toda kakor kaže, se je Albanese dobro branil. Kajti 2. majnika so imeli v Rimu konferenco, kako pomagati Istri. Prisotni so bili različni ministri in sam Mussolini. Sklenili so, da dobi Istra v prvo pomoč 17 milijonov lir in čitajo se vsi zastali davki, ki bi jih morali plačati Istrani za leta 1914 do 1918. Albanese torej ni ravno norca, kajti njegov nastop je znatno pomagal istrski deželi; Albanese bo odzagan, milijoni pa so tukaj.

Tajna okrožnica socialistov.

Policiji je pršla v roke okrožnica, ki jo je razposlal tajnik socialistične stranke desničarjev poslanec Matteotti skrivoma svojim pristašem. Okrožnica napada fašiste, posebno pa one fašistovske voditelje, ki so bili prej socialisti in komunisti. Imenuje jih »pol norce, zločince in glumače, kakor n. pr. Mihael Bianchi, Edmundo Rossoni, poslanec Gay i. t. d.« Okrožica poziva socialistične pristaše, naj pošljejo tajništvu seznam takih ljudi, njih govore in članke, ki so jih pisali prej, ko niso bili še fašisti.

Pismo iz Francoskega.

Naš prijatelj nam piše iz Ransarta na Severnem Francoskem, kjer zidajo porušene kraje. Pravi, da tam kar mrgoli italijanskih delavcev. Francoski gospodarji čislajo Slovence zastran njih poštenosti in znanja francoskega jezika. Dopisnik pravi, da imajo Slovence za Srbe. Dopisnik trdi pa, da ni vse zlato, kar se svetli; tudi na Francoskem ne; delati morajo kakor živina v slučaju bolezni pa ni podpor in si navezan sam nase; zato priporoča rojakom, naj vztrajajo do konca na domači grudi.

Ali so padli na glavo?

Ravnateljstvo kr. slovenskega učiteljskega je poslalo proforskemu zboru okrožnico z naslovom v slovenskem jeziku. To je pač naravno, ker je okrožnica pač namenjena profesorjem slovenskega učiteljskega. Čredniki lističa, ki ima nad 240 naročnikov in sliši na ime »La Voce dell' Isonzo« na napada zato ravnateljstvo, poziva kr. prefekta na pomoč itd. Po vsej sili hoče ta list vojsko s Slovenci in zato neti in odpihuje oblastva. To nikakor ne služi pobratenju.

Prisega učenk.

V Vidmu so izročili preteklo soboto neki šoli trobojnico in priredili pri tej priliki slavnost. Navzoče učence so položile pred oblastvi in učitelji tudi sledečo prisego:

»Mi deklice prisegamo pri Italiji, pri Kralju, pri zmagi in veličini Italije, pri vseh siretah, pri vdovah, pri materah, pri zaročenkah, ki so zgubile svoje najdražje v vojski pri vseh, ki so v vojni zgubili oči, nia, dostne ude, cvetko svoje mladosti, pri vseh tistih, ki so dali svojo vztrajnost, ki je neugledljivo rimska, tu srečne hčerke prenovljene in odrešene domovine prisegamo spričo naše trobojnice, blagoslovljene in posvečene v krvi vseh mrtvih, spričo nevenljive slave našega naroda da bomo vredne te naše Italije v glori, da bomo čednostne kakor beline naših gor, zaupne in zveste

kakor večni plamen italijanske mladosti. Potem se je slavnost zaključila.

Ne vemo, ali je ta prisega bila veljavna le za ta slučaj, ali se pa povelje v vse šole.

Še višje.

List »Il Friuli Fascista« je priobčil članek, v katerem pravi med drugim: »Mussolini je položil železno nogo na truplo svobode in je šel čezenj.

Mi vpijemo: doli s svobodo. Pridružujemo se klicu bolonjskih fašistov, ki so sprejeli navdušeno Mussolinija in mu vzklikali: Predsednik, videti Vas hočemo višje!»

Kje?

Davkoplačevalci!

Opozarjamo Vas na vestnik Kmetko-delavsko zveze. Prečitajte točko III, poročila na 3. strani.

Vojaški pozdravi.

Slovenski fantje, ki služijo v 2. planinskem pešpolku v Saluzzu, pozdravljajo matere in očete, dekleta in fante, prijatelje in znance: U. V., Renče; B. A. Grahovo; Ribarič Ivo, Vodice; Ilovec Anton, Barvar Anton Orel Franc, Ponikve na Krasu, Gornizel Miroslav, Dutovlje; Germek Jožef, Godnje; Klavara Friderik, Ayber; Rabar Jožef, Dutovlje; Menat Karel, Godovič; Tomšič Alojz, Bača; Novak Anton, Knežak; Kontel Ivan, Kal; Hrvatina Franc, Spodnji Zemon; Cmolegar Dominik, Čekovnik; Vipavce Anton, Curnik; Bogataj Ivan, Lapajne Valentin; Zakelj Vinko, Ledine; Valenčič Matej, Stegu Jožef, Nov.

Pričubna Straža! Slovenski fantje, poljski topničarji pri 8. polku druge baterije so se z veseljem spominjamo in pošljamo vsem v domovini priskrbe pozdrave: kaprol Anton Vodopivec iz Dornberga-Brda, komandant prvega oddelka slovenskih fantov pri drugi bateriji in vojaki: Ban Marij, Prosek; Tomšič Peter, Koritnica; Lapanja Karel, Ponikve; Blazina Alfonz, Vžovlje; Cerovac Bortul, Velimlan; Krošelj Jordan, Nabrežina; Pavčič Jakob, Postojna; Černe Rafael, Hrudnice, Jorela Andrej, Kaverljak; Škabar Franc, Kostanjevica; Zavrtanek Fr. Solkan; Gomišček Venceslav, Sol. Gorela Andrej, Kaverljak; Cinkrič Franc, Visoko; Remec Ivan, Osek; Ušić Filip, Miren; Volk Ivan, Trnovo; Plisko Ivan, Portorose; Famič Srečko, Sv. Peter; Stravs Gašpar, Kotična.

DAROVI.

Alojzijevešču je darovalo sl. županstvo Tolmin 150.— lir. Srčna hvala!

Za Slovensko sirotišče: Sl. žup. Goče 30 L. Trnovo pri Kobaridu 20 L.

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA
ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

Ko so spravili svetiljke spel kvisku so pritrili uradniki na odstavke lestvice z vrvi, ki so jih spustili na dno.

Jack Ryan se je prvi prepuštil gugajočemu se lestvicam in je pred drugimi prišel na dno. Gospod W. Elphiston in uradniki so mu kmalu sledili. Okrogla ploščad Jarowrova je bila čisto prazna, toda gospod W. Elphiston, se je začudil, ko je Jack Ryan vzkliknil: »Tu leži nekaj oslanov onih lestvic, tuda na pol so obžgane!«

»Obžgane?« se je začudil W. Elphiston, »v resnici tu leži še mrzel pepel.«

»Kaj mislite gospod, je vprašal Jack Ryan, čemu je neki James Starr zazgal te lestvice? Da bi prekinil zvezo z zgoranjim svetom.«

»Ne, je odvrnil W. Elphiston zamisljeno: »Naprej v kotlozo tam zvezo resnico!«

Jack Ryan je zmajal z glavo, poln dvomov. Uradniku je vzel svetiljko iz rok in korakal hitro naprej po glavni galeriji dorihtske jame.

Vsi so mu sledili.

Četrt ure pozneje so prišli gospod W. Elphiston in njegovi spremljevalci do votline, kjer se je nahajala kotloza Simona Forda.

Jack Ryan je hitro planil proti vratom, ki jih je nasilno odprl.

Kotloza je bila zapuščenca.

Preiskali so vse prostore tenenega stanovanja. V notranjosti ni bilo sledu silovitosti. Vse je bilo v redu kakor, da bi bila stara Madže še tukaj. Ker je bilo v izobilju. Odsolnosti prebivalcev kotlože ni bilo mogoče

razlumačiti. Ali bi se dalo vsaj z zdelavostjo doleteti. Kdaj so jo zapustili? Golovo, kajti v tej okolici, kjer ni bilo razlike med dnevom in nočjo, se je Madže privadila, da je vsak prčeti dan zaznamovala v koledarku s križcem. Ta koledark je visel v sobi na steni. Zadnji križec je stal pri šestem decembru od časa, ko je prišel inženjer, kar je mogel potrdati Jack Ryan. Po šestem decembru, to je, pred desetimi dnevi so zapustili kotlozo vsi trije s svojim golem, gospodom inženjizjem Starrom.

Kaj začeli?

Naenkrat zakričal Jack Ryan:

»Tu, tu!«, s prstem kazaje na svetlo lučko, ki se je v ozadju galerije pomikala sem in tja.

Hiteno za tem ognjem, prijatelji! je nagnjal g. W. Elphiston.

»Lač duhov!« je segel Jack Ryan vmes; »kaj nam koristi, mi je itak nikdar ne dosežemo. Toda predsednik »Royal Institution« g. Elphiston

in njegovi uradniki so bili premalo praznoverni, da bi jih to odvrčalo od nadaljnega zasledovanja. Slednjič se jim je pridružil tudi Jack Ryan, in sicer ne zadnji! Pričelo se je dolgo in mučno zasledovanje. Zdelo se je, da nosi svetlo točko neka majhna toda zelo ghibna stvar. Vsak trenotek je prikazen izginila za kako skalo, nato pa so jo spel nenadoma zagledali v prečnem hodniku, nakar so jo spel izgubili iz vida.

Po tem še eno uro trajajočem zasledovanju so pridli g. Elphiston in njegovi tovariši v severnojužni del dorihtske jame. Skoro so tudi oni prišli do mnenja, da imajo opraviti le z veščo. Toda zdaj se jim je pa vendarle zazdelo, da se med njimi in lučjo razdelja manjša.

Ali se je morebiti pred njimi bežeče bitje utrudilo, ali jih je hotelo ravno senkaj speljati, kamer je zvalilo prebivalce kotlože? To vprašanje bi bilo težko presoditi.

Iz Kmetско-delavske zveze.

Organizacija vinorejcev je v danih razmerah zelo težavna. K. D. Z. se je tega dejstva zelo zavedala, ko je začela važno akcijo. Organizacija vinorejcev in razprodaja domačega vinskega pridelka zadeva danes predvsem na sledeče ovire: 1.) Konsum vina je v zadnjih dveh letih zelo padel in bo padal vsled množice se brezposelnosti in pomanjkanja denarja vedno bolj. 2.) Skoraj onemogočen, če ne popolnoma izključen je za izvoz domačega vina v inozemstvo je 3.) Tudi je vladal med našimi vinorejci strah, da ne bodo mogli ohraniti svojih vinogradov ter da se bodo morali lotiti novih kultur. Misel na izvoz domačega vina v nozemstvo je danes skoro nesmiselna. Nobena še tako velika deželna eksportna zadruga ne spremeni na tem dejstvu ničesar. Vina ni mogoče izvažati ne v Avstrijo ne na Ogrsko ne na Poljsko ne na Češko-Slovaško ne v Nemčijo in tudi v Jugoslavijo ne. Izvoz italijanskega vina je danes zelo otežkočen: prvič radi nizkih valut v omenjenih državah, drugič pa vsled hude konkurence, ki jo povzročajo italijanski vinu španska in francoska vina. V kolikor se italijansko vino sploh izvažajo, se izvažajo samo vsem znana vina: maršala, chianti in nad 12 stopinj močna vina. **Za naša vina nam pa ostane za enkrat samo domači trg. Tudi v notranjost Italije bi bilo mogoče prodati naše vino. Doma, si trg si pa moramo na novo osvojiti.** Da si priborimo domači vinski trg in trg v notranjosti Italije, je nujno potrebna enotna organizacija vseh naših vinorejcev.

Na prvi seji pripravljalnega odbora za ustanovitev te vinarске organizacije, ki se je vršila dne 3. maja 1923, v Gorici, se je sklenilo:

1.) Primorski vinorejci naj se organizirajo potom že obstoječih vin. zadrug v Vinarski zvezi; Vinarska zveza naj bo zadruga v smislu združnega zakona iz leta 1873. Sedež Vinarske zadruge naj bo v Gorici. Vsaka zadruga, ki pristopi v Vinarsko zvezo, mora plačati delež v znesku 100.000, deloma v denarju deloma v blagu. Ves čist dohodek se mora stekati v rezervni sklad. Le ko doseže rezervni sklad 50 odstotkov deležne glavnice, se bodo deleži obrestovali po določilih občnega zbora. Vinarska zveza se včlani pri Zdržni zvezi.

2.) Za ustanovitev Zvezne zadruge ne kleti se je sklenila v imenu zadruge, odnosno snujoče se zveze najeminska pogodba z neko tvrdko v Gorici. Prepis te pogodbe je podpisan po tajništvu razposlalo vsem prizanim zadrugam v soboto s prošnjo, da jo predložijo v odobritev načelniku zadruge ter da podpišejo v teku prihodnjega tedna tozadevni izvirnik pogodbe.

3.) Inženir Rustja se je naprosil, da poišče primerne prostore za ustanovitev zadruge gostilne in njeno združene ljudske kuhinje.

4.) Odbor je imenoval za agenta Vinarske zveze gosp. Legiša Antona iz Vipave in g. Kralja iz Gorice. Agentom se izdajo pooblastila, da smejo nastopati in sprejemati naročila na vino v imenu Vin. zveze.

5.) Za predsednika pripravljalnega odbora Vin. zveze je bil izvoljen predsednik Kmetско-delavske zadruge v Dobravljah gosp. Verčon Anton, za tajnika pa tajnik K. D. Z. dr. J. Bitežnik.

6.) Pripravljalni odbor Vin. zveze je sklenil pozvati vse sposobne osebe, ki bi bile pripravljene sprejeti pri Vin. zvezi službo agentov, kuharic, pomožnih delavcev, delavk itd., naj se priglasi pri tajniku dr. J. Bitežniku. Istotako naj se zglašijo tudi krčmarji, ki bi bili pripravljeni

sprejeti vino Vin. zveze v komisijo proti primerni garanciji.

7.) Sklenilo se je, da se dopošljejo v teku prihodnjega tedna zadrugam pravila Vin. zveze, ki naj se čimprej predložijo skupnim sejam načelnstva in nadzorstva posameznih zadrug v odobritev.

II.) Z organizacijo vinorejcev moramo istočasno organizirati tudi naše živinorejce. Organizacija živinorejcev je ravno tako potrebna kakor organizacija vinogradnikov. To resnico so spoznali naši živinorejci zlasti pretekla leta, ko je bila velika suša. Ako je vinogradništvo za Brda, Vipavsko in Kras glavni vir dohodkov, je živinoreja istotako predvsem za naše gore.

V ta namen priredi K. D. Z. stanovski shod živinorejcev na bin-

košni ponedeljek dne 21. maja pri Sv. Luciji v prostorih gosp. župana Mikuža. Opozarjamo vse mlekarke in živinorejske zadruge na ta važni gospodarski shod. Naj se že sedaj pripravijo, da se izvoli na zborovanju delazmožni pripravljalni odbor, ki naj izvede osrednjo organizacijo živinorejcev.

III.) Tajništvo K. D. Z. bo dajalo kmetom nasvete in izpolnjevalo napovedi zemljiškega dohodka. V ta namen bo sprejemal kmete-člane K. D. Z. tudi inž. Rustja in sicer vsak ponedeljek in četrtek od 1 do 3. popoldne v tajništvu K. D. Z. Via Mameli št. 5. Ako ne bo mogoče ustreči ob teh dnevih vsem potrebnim, se bodo sprejemali člani tudi ob nedeljah od 9. do 12. to pa samo v mesecu juniju, kar še pravčasno objavimo.

Tajništvo K. D. Z. v Gorici.

GOSPODARSTVO

Plemenska živina.

Najnovejša doba našega gospodarstva nam je dovolj jasno pokazala, kako velike važnosti je za naše kmete živinoreja in sicer ne samo reja velikih živali, ampak tudi drobnice in perotnine. Glavna podlaga umne živinoreje pa je, tla redimo plemensko žival, ki nam daje največ koristi.

Plemenska žival je tista, ki ima dobre lastnosti svojega plemena razvite v najvišji meri. Živali, ki teh lastnosti nimajo ali pa prav slabše razvite, ni vredno rediti.

Kako pa pridemo do plemenskih živali? Ena pot je pa prvič draga in drugič negotova. Vsaka žival namreč rada zelo spremeni svoje lepe lastnosti, če pride nenadoma v tuje kraje, v drugačno podnebje in na drugačno hrano. Ko so n. pr. pripeljali večje število plemenitih švicarjev v furlansko ravnino so te krave kmalu obolele na jetiki. Zato je treba pred vsem upoštevati podnebje in hrano obeh krajev.

Dolgotrajnejša, toda varnejša in cenejša pa je pot, če poskušamo plemensko žival zrediti doma.

Kmet ima n. pr. lepo kravo, ki ima v visoki meri razvite lastnosti svojega plemena. Lepo je zrastle, je polhlevna in daje obilo mleka. To so dobre lastnosti. Sedaj je treba le še poiskati primerno žival za oplemenitev, ki mora seveda tudi imeti dobre lastnosti. Izkušnja uči, da bo potomstvo tega para imelo dobre lastnosti razvite že v dokaj višji meri kakor pa stariši. Od tega potomstva je treba odbrati za plemo zopet le najboljše in tako si vzgojimo počasi pa gotovo, plemensko žival, ki je za naše kraje najprikladnejša, ker je zrastle doma.

Na ta način so si Angleži vzgojili svoje svetovnoznane konjske, goveje, ovčje in prešičje pasme. Oni so odbrali za plemo vedno najboljše živali in tako vzgojili vrste, ki so v svojih zahtevanih lastnostih najpopolnejše. Ta način plemenitenja je zlasti za male kmete najprikladnejši, ker je tudi najcenejši.

Zato naj velja pravilo: Najlepšo najpopolnejšo in najbolj razvito žival odbrži za plemo doma, manj razvite, čeprav sicer lepe, pa so za mesarja.

Kar smo omenili glede goveje živine, velja tudi za konje, za prešiče in za perotnino. Zlasti pri perotnini pri nas mnogo premalo pazijo na plemo. Kokoši, ki mnogo nese, je za plemo. Prešiči, ki se radi in hitro rede, so za plemo. Živali pa, ki so se »izvrgle« niso za plemo. Ta glavni nauk živinoreje se pa pri nas mnogo premalo uvaža in zato se pogosto

krat dogaja, da kmet, ki ima plemensko žival, porabi za žival komaj polovico hrane za doseg istih uspehov kakor kmet, ki ima slabo, izvrženo in izprijeno žival.

Kar je torej med domačimi živalmi lepo razvito in kar kaže dobre lastnosti v dovoljni meri, naj služi za plemo, da bodo živali vedno lepše, boljše in razvitejše. Vse drugo pa naj gre na trg ali pa v domači lonec.

Cene v Gorici.

Dne 3. maja so bile na trgu v Gorici sledeče cene:

Šparglji 3.20 do 3.60 lir; kisle zelje 1.40 do 1.60, artičoki 30 do 50 vin. kos. navaden fižol 1.40 do 1.80, fižol kok 2.80 do 3.20, krompir 70 do 80 vinarjev, mladi grah 1.20 do 1.60, špinata 60 do 80 vinarjev, jabolka 2 do 3.60 lir kg. Maslo 14 do 15 lir; prešano 18 do 20, mleko 1.20 do 1.40 liter, jajca 40 do 45 vinarjev kos. Goveje meso, sprednji del 6.60 lir, zadnji 8.20, telečje meso: sprednji del 8, zadnji 10, koštrunovina: sprednji 4, zadnji 6, jagnjetina: sprednji 8, zadnji 10, kozletina: sprednji 8, zadnji 10, prešičje meso: sprednji 8, zadnji 9 kg.

VALUTA.

Dne 4. maja si dobil na tržaški borzi:

za 100 avstr. kron 2:8 do 3:2 cent.
za 100 dinarjev 22 do 22:30 lir.
za 1 ameriškanski dolar 20:30 do 20:40 lir, za funt šterling 94.50 do 94.75

PIREDITVE.

Bratno društvo v Šempasju priredi na vnebohod dne 10. maja t. l. ob 3. popoldne veselico z zanimivim sporedom.

Vso čast gospodinjam

ki zahtevajo odločno pri trgovcu domači izdelek Pekatete.

So najcenejše, ker se zelo nakuhaajo.

Poskusite, prepričali se bode.

Pek in sladšičar

v Gorici, Via Carducci št. 21. (prej Gosposka ulica)

Dražnik Karol

naznanja na sprejema za birno vsakovrstna naročila, n. pr. naročila na šatulle, običajne »rešete kolačev«, različno fino pecivo i. t. d.

Priporoča se svojim znancem in cenjenim odjemalcem za obilna naročila. Postrežba poštna. Cene zmerno.

MED. UNIV.
dr. Rado Sfiligoi
se je preselil
v Via Mameli (Via Scuole) št. 8
tik stare gimnazije
ter ordinuje za kirurgijo,
porodništvo in ženske bolezni
od 9-11 in 2-3.

Sprejemam spetno modistko in istočasno družabnico. — Vprašajte v ulici Vetturini št. 17, Gorica.

«Hranilnica in posojilnica» v Rihemberku reg. zadruga z neom. zavezo, vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil dne 13. maja ob 8. uri zjutraj v društvenih prostorih.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo načelnstva in nadzorstva.
- 2.) Potrjenje rač. sklepa za l. 1922.
- 3.) Volitev načelnstva in nadzorstva.
- 4.) Slučajnosti.

Odbor.

OBČNI ZBOR

v Vel. Zabljah
se bo vršil v nedeljo dne 13. maja t. l. ob 15. uri v uradu tukajšnje hranilnice in posojilnice s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Bilanca združnega poslovanja l. 1922;
- 2.) Poročilo načelnstva in nadzorstva o poslovnem letu 1922;
- 3.) Nadomestna volitev člana načelnstva;
- 4.) Raznoterosti. Načelnstvo.

VRTNAR

O. Voigtländer — Via Casa rossa št. 11, ima na prodaj palme, razne cvetlične in vedno zelene rastline v loncih, vse vrste polnih in jesenskih rastlin, kakor tudi odrezane cvetlice.

Pohištvo za eno sobo je na prodaj Via Formica št. 16, Gorica.

Posojilnica in hranilnica v Ajdovščini reg. zadr. z neom. zav. vabi na

Redni občni zbor.

ki se bo vršil v nedeljo dne 13. maja 1923. ob 10. uri predp. v Ajdovščini v uradnih prostorih.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo načelnstva,
- 2.) Poročilo nadzorstva,
- 3.) Odobritev računov za l. 1922,
- 4.) Razdelitev čistega dobička,
- 5.) Volitev načelnstva in nadzorstva,
- 6.) Slučajnosti.

Načelnstvo:

Opomba: Za slučaj, da bi bil ta občni zbor nesklepen, se sklicuje za isti dan ob 10. uri pol uri p. redp. drugi občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu navzočih zadržnikov.

Ivan Cotič
kamnosečki mojster
SOVODNJE pri GORICI

se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo nagrobnih spomenikov in drugih v to stroko spadajočih del.

ZAHVALA IN PRIPOROČILO.
Podpisana se zahvaljuje za zavarovalnici goveje živine «Evganea» in njenemu glav. zastopnik g. Drag Starcu iz Barkovelj za točno in popolno izplačano odškodnino za poginjeno kravo. Priporočam vsem da zavarujete svojo govejo živino pri tem senj. zavodu.
Kojško 1. maja 1923.
Kumar Frančiška.